

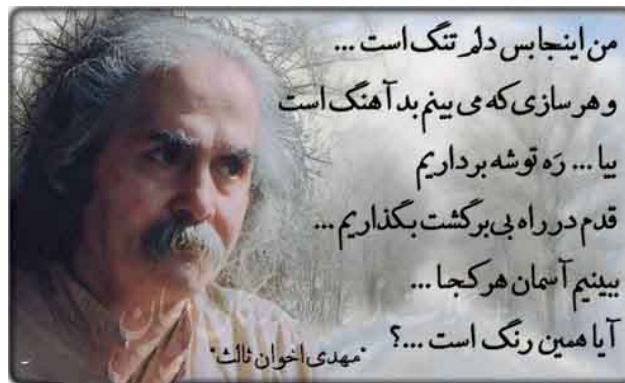

گالری تصاویر و ویدیوها

مهدی اخوان ثالث (ای کهن پیر جاوید برنا)

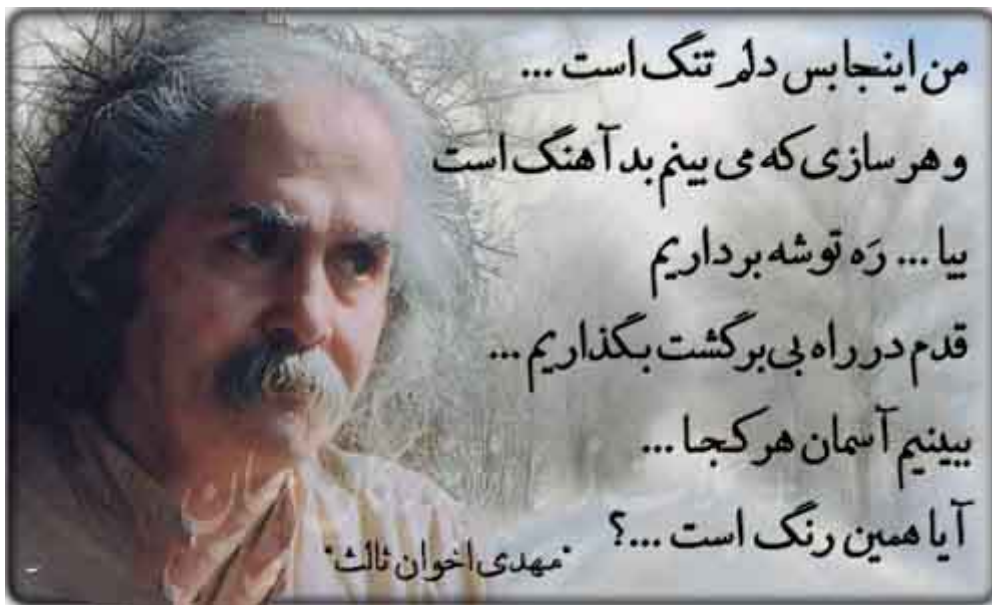
نویسنده: شمشاد امیری خراسانی

انتشار: ۳ خرداد ۱۳۹۲ / ۷ دقیقه مطالعه

چکیده مقاله

مهدی اخوان ثالث مهدی اخوان ثالث در سال ۱۳۰۷ در مشهد زاده شد. او از هنرستان مشهد فارغ التحصیل شد. از او مجموعه‌های ارغنون، زمستان، آخر شاهنامه، از این اوستا، شکار، پاییز در زندان، بهترین امید، عاشقانه و کبود و تورا ای کهن بوم و بردوست دارم چاپ شده است. اخوان ثالث به سال ۱۳۶۹ در تهران درگذشت و بنا به وصیت خویش در کنار آرامگاه فردوسی به خاک سپرده شد. لحظه دیدار نزدیک است / باز من دیوانه‌ام، مستم باز می‌لرزد دلم، دستم / بازگویی در جهان دیگری هستم مهدی اخوان ثالث از پیشکسوتان شعر امروز فارسی، به ویژ

مهدی اخوان ثالث

مهدی اخوان ثالث در سال ۱۳۰۷ در مشهد زاده شد. او از هنرستان مشهد فارغ التحصیل شد. از او مجموعه‌های ارغنون، زمستان، آخر شاهنامه، از این اوستا، شکار، پاییز در زندان، بهترین امید، عاشقانه و کبود و تورا ای کهن بوم و بردوست دارم چاپ شده است. اخوان ثالث به سال ۱۳۶۹ در تهران درگذشت و بنا به وصیت خویش در کنار آرامگاه فردوسی به خاک سپرده شد.

لحظه دیدار نزدیک است / باز من دیوانه‌ام، مستم

باز می‌لرزد دلم، دستم / بازگویی در جهان دیگری هستم

مهدی اخوان ثالث از پیشکسوتان شعر امروز فارسی، به ویژه شعر حماسی و اجتماعی است. او را شاعر حماسه‌های شکست می‌نامند. شعر اخوان ریشه در ادبیات گذشته‌ی ایران دارد که هم از دید زبان و هم از دید مضمون، قوی و پر بار است.

...

او در شعرش کلمه‌های زبان محاوره را به آسانی در کنار واژه‌های ادبی فاخر می‌نشاند و از این دید، زبان غنی و ویژه‌ی خود را داراست که در میان شاعران معاصر ویژه است. سروده‌های او ریشه‌های اجتماعی و عاشقانه دارد. اخوان در جوانی با شعر کلاسیک فارسی آشنا شد و به سرودن قصیده و غزل پرداخت، اما همواره به دنبال نوعی تازگی در شعر بود. اخوان در پی آشنایی با نیما و تحت تأثیر شعر او دگرگون شد. سروده‌های نخستین او همه به شیوه کهن است که نشان از توانایی وی در سرودن به شیوه سنتی است. اما آنچه وی را در مقام شاعری صاحب

سبک می‌شناساند. اشعار نو و تازه اوست، که آغاز آن‌را می‌توان در مجموعه «زمستان» دانست. اخوان وزن را با شعر فارسی هم‌راز و هم‌دم می‌دانست و نمی‌خواست آن‌را از شعر بگیرد.

قافیه را هم برای تعادل و توازن و تناسب شعر لازم می‌دانست و آن‌را به کلی رد نمی‌کرد. زبان وی کاملاً مستقل، تازه و ویژه خود اوست. درکل، زبان او لحن حماسی دارد. لحنی که ریشه‌ی آن را در سروده‌های فردوسی، ناصر خسرو و بهار می‌توان یافت. در شعر وی گاه تصویرسازی به اوج می‌رسد و گاه به کلی فراموش می‌شود. زیرا به باور وی تصویرسازی در شعر هدف نیست. اخوان نقل و روایت را یکی از مایه‌های اصلی شعر خود قرار داده است. بنابراین اشعار روایتی او اشعار تمثیلی است و باید در پس پرده در جستجوی معنی اصلی و مفهوم تمثیل بود. اخوان از تغزل گویی به حماسه سرایی رسید و شاعری اجتماعی شد.

ترا، ای کهن بوم و بر دوست دارم

ز پوچ جهان اگر دوست دارم / ترا، ای کهن بوم و بر دوست دارم

ترا، ای کهن پیر جاوید برنا / ترا دوست دارم، اگر دوست دارم

ترا، ای گرنامه‌ی، دیرینه ایران / ترا ای گرامی گهر دوست دارم

ترا، ای کهن زاد بوم بزرگان / بزرگ آفرین نامور دوست دارم

هنروار اندیشه‌ات رخشد و من / هم اندیشه‌ات، هم هنر دوست دارم

اگر قول افسانه، یا متن تاریخ / وگر نقد و نقل سیر دوست دارم

اگر خامه تیشه‌ست و خط نقر در سنگ / بر اوراق کوه و کمر دوست دارم

وگر ضبط دفتر ز مشکین مرکب / نئین خامه، یا کلک پر دوست دارم

گمان‌های تو چون یقین می ستایم / عیان‌های تو چون خبر دوست دارم

هم اُرمزد و هم ایزدانت پرستم / هم آن فره و فزوهَر دوست دارم

به‌جان پاک پیغمبر باستانت / که پیری است روشن نگر دوست دارم

گرانمایه زردشت را من فزونتر / ز هر پیر و پیغامبر دوست دارم

بشر بهتر از او ندید و نبیند / من آن بهترین از بشر دوست دارم

سه نیکش بهین رهنمای جهان ست / مفیدی چنین مختصر دوست دارم

ابر مرد ایرانئی راهبر بود / من ایرانی راهبر دوست دارم

نه گشت و نه دستور گشتن به کس داد / ازینروش هم معتبر دوست دارم
من آن راستین پیر را، گرچه رفته ست / از افسانه آن سوی‌تر، دوست دارم
هم آن پور بیدار دل بامدادت / نشابوری هورفر دوست دارم
فری مزدک، آن هوش جاوید اعصار / کهش از هر نگاه و نظر دوست دارم
دلیرانه جان باخت در جنگ بیداد / من آن شیر دل دادگر دوست دارم
جهانگیر و داد آفرین فکرتی داشت / فزونترش زین رهگذر دوست دارم
ستایش کنان مانی ارجمندت / چو نقاش و پیغام‌ور دوست دارم
هم آن نقش پرداز ارواح برتر / هم ارژنگ آن نقشگر دوست دارم
همه کشتزارانت، از دیم و فاراب / همه دشت و در، جوی و جر دوست دارم
کویرت چو دریا و کوهت چو جنگل / همه بوم‌وبر، خشک‌وتر دوست دارم
شهیدان جانباز و فرزانه‌ات را / که بودند فخر بشر دوست دارم
به لطف نسیم سحر روحشان را / چنان‌چون ز آهن جگر دوست دارم
هم افکار پرشورشان را، که اعصار / از آن گشته زیروزبر دوست دارم
هم آثارشان را، چه پندو چه پیغام / و گر چند، سطری خبر دوست دارم
من آن جاودان یاد مردان، که بودند / بهر قرن چندین نفر دوست دارم
همه شاعران تو و آثارشان را / بپاکی نسیم سحر دوست دارم
ز فردوسی، آن کاخ افسانه کافراخت / در آفاق فخر و ظفر دوست دارم
ز خیام، خشم و خروشی که جاوید / کند در دل و جان اثر دوست دارم
ز عطار، آن سوز و سودای پر درد / که انگیزد از جان شرر دوست دارم
وز آن شیفته شمس، شور و شراری / که جان را کند شعله ور دوست دارم
ز سعدی و از حافظ و از نظامی / همه شور و شعر و سمر دوست دارم
خوشا رشت و گرگان و مازندران / که شان همچو بحر خزر دوست دارم

خوشا حوزه شرب کارون و اهواز / که شیرین‌ترش از شکر دوست دارم

فری آذر آبادگانِ بزرگت / من آن پیشگامِ خطر دوست دارم

صفاهان نصف جهان ترا من / فزون‌تر ز نصفِ دگر دوست دارم

خوشا خطه نُخبه‌زای خراسان / ز جان و دل آن پهنه ور دوست دارم

زهی شهر شیراز جنت طرازت / من آن مهد ذوق و هنر دوست دارم

بر و بوم کرد و بلوچ ترا چون / درخت نجابت ثمر دوست دارم

خوشا طرف کرمان و مرز جنوبت / که شان خشک و تر، بحر و بر دوست دارم

من افغان هم‌ریشه مان را که باغی ست / به چنگ بتر از تتر دوست دارم

کهن سغد و خوارزم را، با کویرش / که شان باخت دوده‌ی قجر دوست دارم

عراق و خلیج تورا، چون وُرازرود / که دیوار چین راست در دوست دارم

هم ارّان و قفقاز دیرینه‌مان را / چو پوری سرای پدر دوست دارم

چو دیروز افسانه، فردای رویت / بجان این یک و آن دگر دوست دارم

هم افسانه ات را، که خوشتر ز طفلان / برویاندَم بال و پر دوست دارم

هم آفاقِ روینایت را؛ که جاوید / در آفاقِ رویا سفر دوست دارم

چو رویا و افسانه، دیروز و فردات / بجای خود این هر دو سر دوست دارم

تو در اوج بودی، به معنا و صورت / من آن اوج قدر و خطر دوست دارم

دگر باره برشو به اوجِ معانی / که ت این تازه رنگ و صُور دوست دارم

نه شرقی، نه غربی، نه تازی شدن را / برای تو، ای بوم و بر دوست دارم

جهان تا جهان‌ست، پیروز باشی / برومند و بیدار و بهروز باشی

یاری‌نامه:

۱- اخوان ثالث، مهدی. ترا! ای کهن بوم و بر دوست دارم

۲- شافعی، خسرو. صد شاعر دریچه‌ای به دنیای شعر فارسی از آغاز تا امروز

برگرفته شده از بیتا اهو

ارجاع به این مقاله

شمشاد امیری خراسانی، «مهدی اخوان ثالث (ای کهن پیر جاوید برنا)»، پارسیان دژ، ۱۳۹۲.

خواندن مقاله و پیوست‌های آن در وبسایت پارسیان دژ

نشانی ثابت این نسخه:

<https://parsiandej.ir/articles/1270/pdf/مهدی-اخوان-ثالث.pdf>

آخرین ویرایش مقاله: ۱۲ مرداد ۱۴۰۵